

Bankkrasch (1929)

Bankerna börjar stormas. Spararna har gripits av panik. De fruktar, nej, värre, de är säkra på att deras pengar, som de sparat och slavat för, är förlorade. Redan före midnatt står de utanför bankerna i ändlösa köer för att komma först när kassan öppnas. Ju tidigare man är på plats, desto större är chansen att ännu rädda någonting. Bankernas välordnade liv slits i stycken. All personal måste mobiliseras för utbetalningar. Ingen gör insättningar. Alla krediter sägs upp. Man vädjar telegrafiskt till banker i andra länder om hjälp med kontanter och checkar. Det nationella bankförbundets alla reserver tas i bruk. Men köerna utanför bankerna blir allt längre.

Och så börjar bankerna gå omkull, eftersom de inte kan betala. Pengarna har lånats ut; för när banken inte kan ge lån kan den inte betala ränta åt sina småsparare. Först går de små bankerna omkull. De större klarar sig en tid genom att begränsa öppettiden till två timmar, sedan till en. Sedan börjar de större bankerna gå omkull.

Och bakom allt detta virrvarr ligger inte något plötsligt försvinnande av en kontinent, ingen gigantisk naturkatastrof, som skulle ha förintat oersättliga värden. Bakom detta sammanbrott för den ekonomiska ordningen och den ekonomiska tryggheten, som ständigt hotas av agitatorer, ligger inget annat än rubbade föreställningar hos dem som har någonting, osäkra förhoppningar hos dem som äger mycket, och hos dem som äger litet. Allt, som nu sker på Wall Street, bottnar inte i något annat än att tankarna plötsligt, alltför plötsligt, har tagit sig en annan riktning än den invanda. Masshypnos, masssuggestion. Suggestionen, föreställningen: "Jag kan förlora!" trasar sönder detta sköna, gudagivna, av

Gud välsignade, av Gud beskyddade ekonomiska system. Och ändå finns alla resurser kvar, som förut. De har inte förändrats. Det finns lika mycket stålar i världen som förut. Alla pengar finns kvar, inte en enda cent har ramlat från jordklotet ut i världsrymden och kan inte fiskas tillbaka. Alla hus står kvar. Alla skogar. Alla vattenfall. Alla världshaven. Järnvägarna och skeppen är alla intakta. Och hundratusentals friska och starka människor är villiga

att arbeta och producera och att få världens rikedomar att växa. Ingen ingenjör har förlorat förmågan att konstruera nya maskiner. Inget kolschakt har gömts av naturkrafterna. Solen går upp, lysande och varm som förut. Det regnar som förut. Grödan växer på fälten och mognar som förut. De praktfulla bomullsfälten finns kvar. De jordiska rikedomarna har inte förlorat sitt värde. Människorna, sedda som en helhet, är lika rika som i går. Och bara

därför, enbart därför att enskilda personers ägande riskerar att förändras och förskjutas, drabbas hela mänskligheten av en katastrof. En katastrof som i forna tider, när hungersnöd bröt ut på en landremsa och man inte kunde få ett utbyte med de trakter som kvävdes i överflöd, eftersom man saknade transportmedel och telegraf.

Ett ekonomiskt system, en ekonomisk ordning, skapad av människor som hävdar sig äga intelligens. Men människor som, trots all den högt utvecklade teknologi de skapat, ännu inte övervunnit de fullständigt ociviliserade människornas primitivitet, när ett genomtänkt och välreglerat ekonomiskt system kommer i fråga.

B. TRAVEN

Översättning TS. Texten ingår i romanen *Die weiße Rose* (1929; sv. *Den vita rosen*, 1930). Omtryckt i *Die Weltbühne* nr 31 1931, s.185 (årg. 27-2); se <http://www.archive.org>

